

УДК 378.014.5.016:796/799(477)

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-1\(61\)-1](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2022-1(61)-1)

Наталія БАЗИЛЯК

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов,
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Костюшка, 11,
Львів, Україна, 79000

ORCID: 0000-0002-9475-1213

Nataliia BAZYLIAK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Kostyushka str., 11, Lviv, Ukraine, 79000

ORCID: 0000-0002-9475-1213

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ ГРОМАДЯН ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ

FORMATION OF HUMANITARIAN POLICY IN THE EDUCATIONAL SPHERE IN EUROPEAN UNION REGARDING THE IMPLEMENTATION OF CONTINUOUS TRAINING PROGRAMS DURING

У статті виявлено, що гуманітарні програми, які підтримують розвиток систем освіти та навчання в державах-членах ЄС на всіх етапах освіти та навчання, відповідно до ідеї в Європейському Союзі пропонує безперервне навчання. Зазначена позиція впливає з розуміння необхідності безперервного навчання у мінливому світі, а Рада ЄС визнала, що освіта та навчання мають першочергове значення для економічних і соціальних змін. Створення більшої кількості кращих робочих місць залежить від того, щоб усі громадяни набули ключових компетенцій та підвищили свої навички. Навчання протягом усього життя підтримує творчість та інновації і дає можливість повноцінної участі в економічному та суспільному житті.

Доведено, що політика Європейського Союзу щодо пропаганди навчання протягом усього життя узгоджується з необхідністю збереження мультикультурності ЄС, яка є важливим елементом спільної ідентичності. Повноваження Європейського Союзу визначають цілі, рамки та напрями освітньої політики, формують свою національну політику в галузі освіти та вживають відповідних заходів. Європейський Союз сприяє розвитку якісної освіти, заохочуючи співробітництво та у разі необхідності підтримуючи та доповнюючи діяльність стосовно організації систем освіти, а також їх культурного та мовного розмаїття.

З'ясовано, що Європейський Союз сприяє створенню систем освіти та навчання протягом усього життя, які краще реагують на зміни та більш відкриті для зовнішнього світу. Необхідні адаптаційні заходи включають розробку системи кваліфікацій на основі результатів навчання, пов'язаних з Європейською системою кваліфікацій, створення більш гнучких освітніх шляхів для ефективнішого переходу до інших секторів освіти. Різні системи освіти, підготовки та навчання створюють більшу відкритість для неформального навчання та підвищують прозорість і визнання результатів навчання.

Запропоновано, що сьогодні необхідні зусилля для сприяння навчанню дорослих, необхідно покращити якість систем орієнтування та зробити навчання більш привабливим, в тому числі шляхом розробки нових форм навчання та використання нових методів викладання та навчання. Європейський Союз прагне забезпечити, щоб усі громадяни, незалежно від їхнього особистого чи соціально-економічного походження, мали можливість набутти, оновлювати та розвивати протягом усього життя професійні навички та ключові компетенції, які підвищують їхню придатність до працевлаштування.

Ключові слова: освітня політика, гуманітарна сфера, формування, країни, реалізація, співробітництво, стратегія, розвиток, Європейський Союз.

The article finds that humanitarian programs that support the development of education and training systems in EU member states at all stages of education and training, according to the idea in the European Union, promote lifelong learning. This position stems from an understanding of the need for lifelong learning in a changing world, and the EU Council has recognized that education and training are of paramount importance for economic and social change. Creating more and better jobs depends on all citizens acquiring key competencies and improving their skills. Lifelong learning supports creativity and innovation and enables full participation in economic and social life.

It has been proven that the European Union's policy on the promotion of lifelong learning is consistent with the need to preserve the EU's multiculturalism, which is an important element of a common identity. The powers of the

European Union determine the goals, framework and directions of educational policy, shape its national policy in the field of education and take appropriate measures. The European Union shall promote the development of quality education by encouraging cooperation and, where necessary, supporting and complementing the organization of education systems and their cultural and linguistic diversity.

The European Union has been found to promote lifelong learning and learning systems that are more responsive to change and more open to the outside world. Necessary adaptation measures include the development of a qualifications system based on learning outcomes related to the European Qualifications System, the creation of more flexible educational pathways for a more effective transition to other sectors of education. Different systems of education, training and education create greater openness to non-formal learning and increase transparency and recognition of learning outcomes.

It is suggested that efforts are needed today to promote adult learning, improve the quality of guidance systems and make learning more attractive, including through the development of new forms of learning and the use of new teaching and learning methods. The European Union seeks to ensure that all citizens, regardless of their personal or socio-economic background, have the opportunity to acquire, renew and develop lifelong skills and key competences that enhance their employability.

Key words: educational policy, humanitarian sphere, formation, countries, implementation, cooperation, strategy, development, European Union.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Система освіти в Європейському Союзі відображає багатство мов, культур і систем, які невіддільні від ідентичності її країн і регіонів, а освітні системи розвивалися протягом багатьох років у специфічних соціальних і культурних умовах відповідних країн. Важливою є мобільність людей у процесі навчання протягом усього життя, включаючи відвідування, стажування, працевлаштування та обмін для учасників формальної та неформальної освіти дорослих, включаючи навчання та розвиток кар'єри персоналу, багатосторонні проекти, що покращують системи освіти дорослих через розвиток та передачу інновацій і передового досвіду з освіти дорослих.

Діяльність ЄС в освітній сфері спрямована на розвиток європейського виміру освіти, заохочення мобільності студентів та викладачів шляхом академічного визнання дипломів і часу навчання та сприяння розвитку обміну молоддю і підтримку розвитку дистанційної освіти [8]. Гуманітарні програми включають стратегічне співробітництво та інновації у сфері навчання протягом усього життя, сприяння вивченню мови, розробку інноваційного контенту, послуг, методологій і практик навчання на основі ІТ для навчання протягом усього життя та розповсюдження і використання результатів заходів, що підтримуються в рамках програми та попередніх пов'язаних програм, а також обмін передовою практикою.

Аналіз останніх досліджень, в яких започатковано розв'язання проблеми та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Сучасними дослідниками у галузі публічного управління з'ясовано, що пропагування ідеї навчання протягом усього життя супроводжується допомогою, виділеною на ці цілі

з бюджету ЄС. У країнах ЄС існують різні навчальні заклади, правила прийому відрізняються, навчання починається і закінчується в різний час, а кваліфікації, звання та оцінки, що присвоюються, відображають різноманітність навчальних програм, систем освіти та підготовки. Іншим важливим аспектом освітньої політики ЄС є сприяння мобільності студентів, викладачів та інструкторів, яку слід поступово розширювати [5]. Мобільність визначається як важливий елемент навчання протягом усього життя та важливий засіб підвищення шансів громадян на ринку праці та їхньої адаптації.

На додаток до таких програм, як Програма «Навчання протягом усього життя» та Програма «Молодь у дії», які пропонують переважно підтримку мобільності та співробітництва між людьми з різних країн, Європейська Комісія також пропонує підтримку в рамках програми «Культура», яка фінансує в тому числі переклади літературних творів з однієї європейської мови на інші європейські мови [10]. Довгострокова мета гуманітарної політики Європейського Союзу в освітній сфері повинна полягати в підвищенні ефективності управління освітніми та навчальними закладами та мультикультурності у гуманітарній політиці.

Метою статті є обґрунтування гуманітарної політики в освітній сфері Європейського Союзу щодо надання можливості громадянам із країн-членів ЄС із безперервного навчання протягом життя.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Європейський Союз вважає важливим завданням підвищення якості, ефективності освіти і навчання, найважливішими завданнями є забезпечення універсального набуття ключових компетенцій на всіх рівнях освіти та підготовки, які дозволять Європі зберегти міцні позиції

у світі. При цьому необхідно забезпечити високу якість викладання, відповідну освіту вчителів та безперервний професійний розвиток викладачів, а також підвищення привабливості професії педагога [2]. Освітня політика також має підтримувати продовження навчання та розвиток активної громадянської позиції та міжкультурного діалогу.

Системи освіти і навчання повинні гарантувати, щоб особи з особливими потребами та мігранти могли повноцінно брати участь у процесі навчання. Важливо через систему освіти заохочувати міжкультурні компетенції, демократичні цінності та повагу до основних прав і навколишнього середовища, а також боротися з усіма формами дискримінації. Європейський Союз визнає, що творчість не лише сприяє самореалізації, а й є основним джерелом інновацій, які вважаються однією з головних рушійних сил соціально-економічного розвитку. Креативність та інновації є ключовими для розвитку підприємств і конкурентоспроможності Європи на світових ринках.

Першим завданням є сприяти набуттю всіма громадянами пересічних ключових компетенцій, таких як цифрові компетенції, навчання, ініціатива, підприємливість і культурна обізнаність [6]. Партнерство між діловим світом та різними секторами освіти, навчання та дослідження на різних рівнях може допомогти краще зосередитися на навичках і компетенціях, необхідних на ринку праці, а також сприяти інноваціям і підприємництву в усіх формах навчання. Слід заохочувати ширші навчальні спільноти із залученням представників громадянського суспільства та інших зацікавлених сторін, щоб створити атмосферу, сприятливу для творчості, кращого узгодження професійних і соціальних потреб та особистого задоволення.

Більшість країн Європейського Союзу досягли прогресу у визначенні єдиних стратегій, проте багатьом країнам досі не вистачає інноваційного партнерства в навчанні та стабільного фінансування високоякісної, ефективної освіти і навчання. Тому важливо прискорити реформи, сприяти передовому досвіду у вищій освіті та партнерських відносинах між університетами та бізнес-спільнотою, а також забезпечити, щоб усі сектори освіти та навчання відігравали свою повну роль у просуванні творчості та інновацій [9]. Окремі ключові компетенції вважаються однаково важливими, а їх обсяги перекриваються та певною мірою пов'язані, а основні аспекти в одній сфері підтримують компетентність в іншій.

Навчальна мобільність, або транснаціональна мобільність для набуття нових навичок є одним із основних способів підвищення рівня працевлаштування в майбутньому та сприяння особистому розвитку. Освітня мобільність підвищує цінність людського капіталу, оскільки студенти не лише отримують знання, а й вивчають мови та розвивають міжкультурні компетенції. Мобільність навчання відіграла важливу роль у поступовому відкритті систем та установ освіти та навчання, роблячи їх більш європейськими та міжнародними, а також підвищуючи їх доступність та ефективність. Вона також може підвищити конкурентоспроможність Європи, допомагаючи будувати суспільство, що ґрунтується на знаннях.

Певна уніфікація систем освіти в ЄС відбувається, без нього неможливо було б реалізувати мобільність учнів, студентів чи докторантів. Мобільність може бути реалізована лише в тому випадку, якщо одна держава ЄС вважає освіту своїх громадян в іншій країні еквівалентною освіті її громадян. Це стосується як формального, так і неформального навчання, болонський процес сприяє покращенню визнання освіти на рівні вищої освіти [4]. Головною метою створення Європейського простору вищої освіти є сприяння європейському співробітництву в підвищенні рівня якості вищої освіти а також виміру вищої освіти у сферах інтегрованих навчальних програм, підготовки та досліджень.

Необхідно зробити трудову мобільність більш привабливою, особливо в європейському вимірі, шляхом покращення визнання результатів навчання як частину мобільності, підвищення прозорості кваліфікацій, соціальних партнерів та інших зацікавлених сторін. Важливо сприяти мобільності громадян між країнами та сприяти їх навчанню протягом усього життя. Важливим аспектом освітньої політики Європейського Союзу є сприяння вивченню мов, Європейська комісія приділяє велику увагу просуванню ідеї багатомовності на території Європейського Союзу. Реалізація програми «Навчання протягом усього життя» на рівні ЄС здійснюється Виконавчим агентством з питань освіти, аудіовізуальних засобів та культури.

У реалізації освітніх програм агентство також співпрацює з Генеральним директором з питань інформаційного суспільства та медіа [1]. Національним агенціям доручено частину компетенції, пов'язаної з впровадженням Програми навчання протягом усього життя, вони відповідають за виконання заходів на національному рівні. Науково-технічна

діяльність сприяє реалізації спільної політики у сфері професійного навчання, зокрема підтримує обмін інформацією та досвідом між державами-членами та партнерами, які беруть участь у розвитку систем професійної освіти та навчання.

Основними завданнями є оцінка прогресу в реалізації реформ у сфері професійно-технічної освіти та їх зв'язку із соціально-економічним розвитком, надання суттєвої підтримки у запровадженні реформ системи професійної освіти та навчання. Важливим також є розвиток міжнародних мереж, національних та місцевих закладів для сприяння діалогу щодо модернізації систем професійної освіти і навчання. Для держав-членів ЄС, які створюють свою національну освітню політику відповідно до напрямів, визначених Європейським Союзом, порівняльні дані про країни-члени та країни-кандидати також можуть бути важливими.

Реалізація освітніх програм має сприяти розвитку суспільства, заснованого на знаннях, що характеризується сталим економічним розвитком, більшою кількістю та кращими робочими місцями та більшою соціальною згуртованістю [7]. Програма «Навчання протягом усього життя» пропонує фінансову підтримку для реалізації партнерською групою, що складається з навчальних закладів різних країн, участь викладачів у курсах підвищення кваліфікації, мобільність студентів та підготовку майбутніх викладачів до роботи. Окрім цього, програма задовольняє потреби викладання та навчання осіб, які отримують професійну підготовку та освіту на університетському рівні, незалежно від тривалості курсу чи їхньої кваліфікації, а також потреб установ та організацій, що надають освіту і навчання в цій сфері.

Зазначене сприяє мобільності всередині та за межами ЄС, неформальній освіті та міжкультурному діалогу, а також інтеграції всіх молодих людей незалежно від їхньої освіти, соціального та культурного середовища. Фінансування за програмою можна отримати, зокрема, для здійснення закордонного ста-

жування, ведення мережі співпраці молодих людей з різних країн або участі у волонтерській роботі в іншій країні.

Підтримується діяльність, спрямована на збільшення та покращення інвестицій у людський капітал та зміцнення інституційної спроможності та ефективності державного управління та державних послуг на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також, за необхідності, соціальних партнерів та неурядових організацій [3]. Джерелом фінансування для підтримки розвитку освіти в міжнародному вимірі є програми транскордонного співробітництва, що впроваджуються в рамках Європейського територіального співробітництва, а метою транскордонного співробітництва є розвиток спільних місцевих та регіональних ініціатив.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Основою зовнішньої співпраці ЄС є підтримка розвитку європейської системи вищої освіти на основі співпраці з третіми країнами та розвиток вищої освіти в третіх країнах. Важливим є сприяння європейській вищій освіті шляхом підвищення привабливості Європи як місця навчання та центру передового досвіду на світовому рівні. У своїх програмах зовнішнього співробітництва Європейська комісія сприяє двосторонньому співробітництву між університетами Європейського Союзу та інших промислово розвинених країн.

Європейський Союз, хоча формально не проводить уніфіковану освітню політику та залишає велику свободу для держав-членів у цій сфері, визначає рамки та цілі, яких мають досягти, та фінансово підтримує освітню діяльність у досягненні цих цілей. Усі документи, що видаються органами Європейського Союзу, і всі програми допомоги, які він запускає, є результатом консультацій з державами-членами, в яких ці країни висловлюються щодо своїх потреб і можливості досягнення передбачуваних цілей, а більш глибоке втручання органів Європейського Союзу в політику держав-членів не є необхідним.

Література:

1. Державний сектор і функції держави у період кризи / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, О. М. Кошик та ін. Київ : СПД Моляр С. В. 2009. 130 с.
2. Карп'як О. М. Адаптація особистості в системі політичних відносин (теоретико-методологічний аналіз) : монографія. Дніпродзержинськ : Середняк Т. К., 2012. 194 с.
3. Коваленко О. Державне управління в процесі соціалізації суспільного відтворення. *Держава та регіони. Сер.: Державне управління*. 2013. № 2. С. 71–75.
4. Коновалова І. В. Механізм державного управління регіональними соціальними програмами в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук. з держ. упр.: 25.00.02. Харків, 2011. 19 с.

5. Костюк І. Державне управління в Україні в період реалізації адміністративної реформи: основні поняття та категорії. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf
6. Кунц Т. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций / пер. с англ., в 2 т. ; общ. ред. акад. Д. М. Гвишиани. Москва : Прогресс, 2017. Т. 1. 497 с.
7. Мамонов І. Публічне управління, державне управління, соціальна політика і місцеве самоврядування як складові соціального управління. *Державне управління: теорія та практика*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_4.pdf
8. Меляков А. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління. *Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр.* Харків : Магістр, 2012. № 1. 205 с.
9. Парубчак І. О. Основні аспекти сучасних суспільно-політичних та управлінських відносин у системі міжнародного співробітництва. *Вісник Академії митної служби України. Серія: «Державне управління»*. 2013. Випуск 1 (8). С. 170–177.
10. Parubchak Ivan, Smolinska Olesia, Marzalek-Kawa Joanna. Social aspects of the development of the management systems of Eastern European universities in the transformations period. *The new educational revive, Poland*. Vol. 58, № 4. P. 109–122. URL: <https://tner.polsl.pl/e58/a8.pdf>

References:

1. Karpyak, O. M. (2012), *Adaptatsiya osobystosti v systemi politychnykh vidnosyn (teoretyko-metodolohichnyy analiz)* [Adaptation of personality in the system of political relations (theoretical and methodological analysis)]. Monograph, Press Serednyak T. K., Dniprodzerzhyn'sk, 194 p. [in Ukrainian]
2. Kovalenko, O. (2013), "Derzhavne upravlinnya v protsesi sotsializatsiyi suspil'noho vidtvorennya" ["Public administration in the process of socialization of social reproduction"], journal *Derzhava ta rehiony. Ser.: Derzhavne upravlinnya* [State and regions: Public Administration], vol. 2, pp. 71–75. [in Ukrainian]
3. Konovalova, I. V. (2011), *Mekhanizm derzhavnoho upravlinnya rehional'nykh sotsial'nykh prohramamy v Ukrayini* [Mechanism of state management of regional social programs in Ukraine], PhD thesis: 25.00.02 "Mechanisms of public administration", press *Khark. rehion. in-t derzh. upr.*, Kharkiv, 19 p. [in Ukrainian]
4. Kostyuk, I. (2013), "Derzhavne upravlinnya v Ukrayini v period realizatsiyi administratyvnoyi reformy: osnovni ponyattya ta katehoriy" [Public administration in Ukraine during the period of implementation of administrative reform: main concepts and categories], journal *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya* [Public administration and local government], available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dums_2013_1_9.pdf [in Ukrainian]
5. Kunts, G. (2017), *Upravleniye: sistemnyy i situatsionnyy analiz upravlencheskikh funktsiy* [Management: a system and situational analysis of managerial functions], per. S angl. v 2 t., Obshch. red. akad. D. M. Gvishiani, Press *Progress*, Moskva, T. 1. 497 p. [in Russian]
6. Mamonov, I. (2012), *Publichne upravlinnya, derzhavne upravlinnya, sotsial'na polityka i mistseve samovryaduvannya yak skladovi sotsial'noho upravlinnya* [Public administration, public administration, social policy and local self-government as components of social management], available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_4.pdf [in Ukrainian]
7. Melyakov, A. (2012), "Humanitarna sfera yak predmet doslidzhen' v nauksi derzhavnoho upravlinnya" ["The humanitarian sphere as an object of research in the science of public administration"], collection of scientific works *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya* [Theory and practice of public administration], Kharkiv, vol. 1, 205 p. [in Ukrainian]
8. Parubchak, I. O. (2013), "Osnovni aspekty suchasnykh suspil'no-politychnykh ta upravlins'kykh vidnosyn u systemi mizhnarodnoho spivrobotnytstva" ["The main aspects of modern socio-political and managerial relations in the system of international cooperation"], bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine *Seriya Derzhavne upravlinnya* [Series Public Administration], vol. 1 (8). Pp. 170–177. [in Ukrainian]
9. Paskhaver, O. Y., Verkhovodova, L. T., Koshyk, A. M. et al. (2009), *Derzhavnyy sektor i funktsiyi derzhavy u period kryzy* [Public sector and functions of the state during the crisis], Press *SPD Molyar S. V.*, Kyiv, 130 p. [in Ukrainian]
10. Parubchak Ivan, Smolinska Olesia, Marzalek-Kawa Joanna (2020), Social aspects of the development of the management systems of Eastern European universities in the transformations period. *The new educational revive*, Vol. 58, № 4, p. 109–122. [in Polish]